

Strategiskt styrdokument
för kommunens hantering
av klimatförändringarnas
orsaker och effekter

Klimatstrategi Alingsås kommun

Typ av styrdokument: Strategi
Beslutande instans: Kommunfullmäktige
Datum för beslut: 2022-06-15, KF § 146
Diarienummer: 2021.488 KS

Gäller för: Samtliga nämnder, bolag, förbund
Giltighetstid: 2022-2030
Revideras senast: 2030-12-31
Dokumentansvarig: Miljö- och klimatstrateg

Innehåll

1.	Klimatkris och omställning	3
2.	Målsättningar i Alingsås.....	5
2.1.	Mål för begränsad klimatpåverkan	6
2.2.	Mål för klimatanpassning	7
3.	Principer för ett hållbart Alingsås	8
3.1.	Långsiktighet	8
3.2.	Helhetsperspektiv	8
3.3.	Samverkan	8
3.4.	Nytänkande	9
3.5.	Kommunikation.....	9
4.	Strategiska områden	10
4.1.	Klimaträttvisa, folkhälsa och aktivt medskapande	10
4.2.	Fysisk planering och energi för hållbar samhällsutveckling	11
4.3.	Naturbaserade lösningar för friska och skyddande ekosystem	12
4.4.	Ekonomi, hållbar upphandling och fossilfria finanser.....	13
5.	Fokusområden för begränsad klimatpåverkan.....	14
5.1.	Hållbara transporter	15
5.2.	Klimatsmart och hälsosam mat.....	16
5.3.	Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster	17
5.4.	Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler.....	18
6.	Fokusområden för klimatanpassning	19
6.1.	Skyddsvärda samhällsfunktioner	19
6.2.	Helhetsgrepp vatten och översvämning	20
6.3.	Beredskap för värme och torka	21
6.4.	Anpassning till övriga klimatrisker	21
7.	Genomförande och uppföljning.....	22

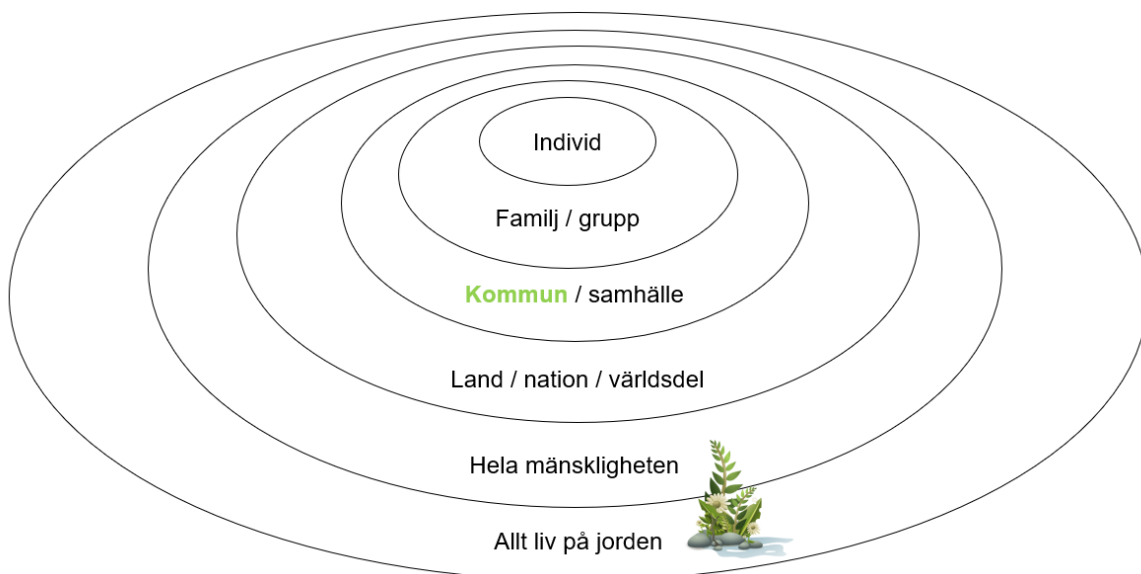
1. Klimatkris och omställning

Klimatkrisen är en av vår tids stora ödesfrågor. Allvarliga effekter av klimatförändringarna inträffar nu tidigare än vad forskarna räknat med. Vår planet pressas bortom sina gränser och de mest utsatta drabbas värst. Mer än tre miljarder människor i världen är mycket sårbara när klimatet förändras då de lever i områden som kan bli obeboeliga. Klimatförändringarna utgör ett omfattande hot mot hela planetens hälsa och många arters överlevnad. Den globala krisen resulterar i att människors välbefinnande hotas överallt, även i Alingsås kommun.

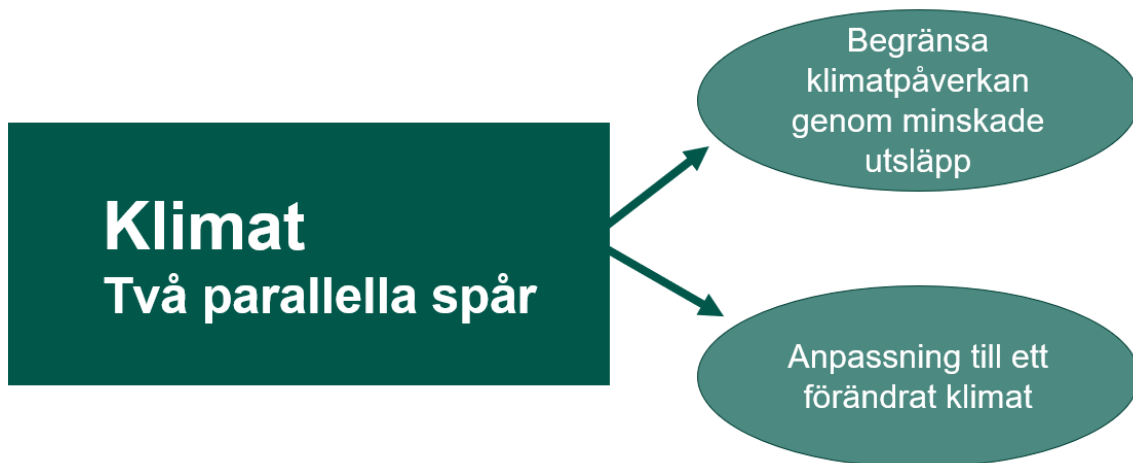
För att undvika de värsta effekterna krävs genomgripande förändringar på samhällsnivå. Varje tiondels grad räknas och varje kommun har en viktig roll att spela. Lösningarna handlar om att upphöra helt med användningen av fossil olja, kol, gas och material och att hushålla bättre med all energi och resurser. Konsumtionen måste minska och bli mer cirkulär så att alla resurser tas tillvara. En mer ömsesidig relation med naturen och vår planet behöver återskapas. Mänskligheten måste bryta det ohållbara mönstret att exploatera råvaror och prylar som om det fanns flera jordklot. Som människor behöver vi omvärdera våra behov, ändra våra beteenden och istället börja samarbeta med naturen och vår omgivning.

Klimatkrisen är en existentiell kris som går på djupet och påverkar varje individ. Vår tid är turbulent och osäkerheter inför framtiden kan väcka mycket rädsla och starka känslor. Ansvar blir för stort att bära om enskilda lämnas ensamma med oron och ovissheten. Medmänsklighet, stödjande strukturer och värderingar i våra samhällen har aldrig varit viktigare. Alla behöver hjälpas åt för att finna trygghet och tillit i processen att hitta nya sätt att leva. Tillsammans fyller vi våra liv med mening genom att agera för en hållbar framtid.

Klimatomställningen behöver ske med ett globalt perspektiv och stöttas av förändringar på alla nivåer. Själva arbetet som gör verklig skillnad består av handlingskraft lokalt. Där har kommunen en viktig roll att spela som samhällsbyggare, demokratibärare och välfärdsaktör.

Alingsås kommuns klimatstrategi håller ihop klimatförändringsfrågan genom att fokusera både på orsaker som ska hindras och effekter som ska lindras. Strategin pekar ut riktningen för hur kommunen ska ta sitt ansvar för de två parallella spåren i klimatarbetet: att begränsa klimatpåverkan och att anpassa oss till ett förändrat klimat.

Klimatstrategin är ett övergripande styrdokument som gäller under lång tid. Kommunens ambitionsnivå och viljeinriktning fastställs i klimatstrategin. Konkreta åtgärder finns inte med i strategidokumentet utan presenteras istället i mer detaljerade handlingsplaner i separata dokument som uppdateras oftare. Åtgärder integreras i kommunens verksamhetsplan och budget som aktualiseras årligen för att följa med i den snabba utvecklingen.

Kommunen ska fokusera på att nå klimatmålen inom den egna organisationens alla verksamheter. Ansvaret fördelas mellan alla nämnder/förvaltningar och styrelser/bolag i kommunkoncernen. Genom att fungera som förebild visar Alingsås kommun att förändring är möjlig. Kommunen ska också underlätta klimatomställningen för alla invånare och besökare i Alingsås geografiska område. Det ska göras genom klimatåtgärder inom ramen för kommunens rådighet, till exempel hållbar samhällsplanering och utformning av offentliga miljöer som skapar förutsättningar för klimatsmarta livsstilar. För alingsåsarna ska det vara lätt att göra rätt.

2. Målsättningar i Alingsås

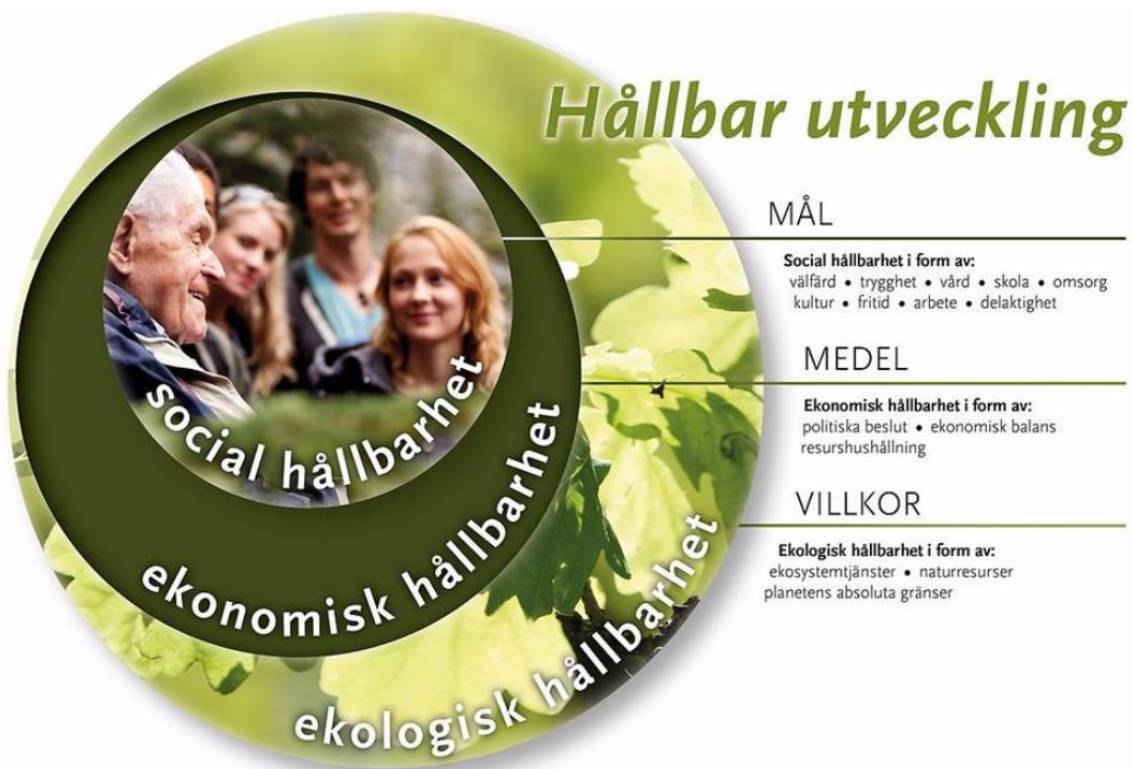
Klimatstrategin utgår från Alingsås Vision 2040:

Alingsås är Västsveriges vackraste kulturstad i en levande bygd. Genom nytänkande, engagemang och tillgänglighet skapar vi livskvalitet för alla.

Klimatförändringarna påverkar våra framtidsutsikter, men klimatkrisen hindrar inte Alingsås kommun från att hela tiden sträva efter att uppnå visionen. Genom **experimentlust** och **omställning** ska vi **tillsammans** skapa **livskvalitet** för alla i Alingsås i **vackra miljöer** nu och i framtiden.

År 2015 enades världens länder i FN om Parisavtalet för klimatet, vilket innebär att den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och helst stanna vid 1,5 grader. Alingsås kommun är inte bara med och bidrar till den omställning som krävs, utan ska göra vårt bästa för att gå före och bli en del av lösningen. Kommunen ska ta ansvar genom att göra den egna organisationen klimatsmart och underlätta för invånarna att ställa om. På så sätt bidrar Alingsås till att Sverige och Västra Götaland ligger i framkant och når sina ambitiösa klimatmål i linje med FN:s Parisavtal.

Alingsås kommun strävar efter en klimatomställning som skapar ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling i samklang med policyn för hållbar utveckling utifrån FN:s Agenda 2030.

Agenda 2030 består av 17 globala mål som tillsammans ska resultera i att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen. De globala målen är integrerade och odelbara och klimatstrategin ska bidra till genomförandet av alla dessa mål.

2.1. Mål för begränsad klimatpåverkan

För att situationen inte ska bli ännu värre behöver Alingsås kommun bidra till att bekämpa klimatförändringarna. Målen för begränsad klimatpåverkan ska resultera i årlig minskning av klimatpåverkande växthusgaser i hela kommunen. De totala geografiska utsläppen i Alingsås ska inte överstiga det lokala utsläppsutrymme som beräknas i en koldioxidbudget utifrån FN:s Parisavtal. Dessutom ska kommunen bidra till kraftigt minskade utsläpp av växthusgaser från invånarnas konsumtion, oavsett var i världen utsläppen sker. Senast år 2050 ska de konsumtionsbaserade utsläppen vara högst ett ton per person och år.

Alingsås kommunkoncern ska vara helt fossiloberoende år 2030. Kommunkoncernens direkta användning av fossil olja, kol och gas ska ha upphört. Kommunen ska ha minimerat användningen av fossilbaserade produkter och material och verksamheterna ska ha lägre energianvändning.

Inlagring av kol i naturen ska bidra till att minska mängden koldioxid i atmosfären. Utsläppen ska minska även av andra växthusgaser än koldioxid. Alingsås som geografiskt område ska vara en klimatneutral kommun senast 2040 och klimatpositiv 2050.

2.2. Mål för klimatanpassning

Klimatanpassning innebär förebyggande åtgärder som anpassar samhället till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra. Syftet med klimatanpassning är att skydda människors liv, hälsa och egendom samt alla arters livsmiljö.

I en värld präglad av klimatförändringarnas effekter vet ingen säkert vad som kommer att hända i framtiden. Scenarier visar att klimatet i Alingsås generellt kommer att bli blötare och varmare och att extrema väderhändelser blir vanligare. Förändringstakten blir allt snabbare samtidigt som komplexiteten och osäkerheten ökar. Det är en situation som utmanar oss alla och som hela samhället behöver förhålla sig till. Det gäller att aktivt möta klimatförändringarna genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter. Individer, organisationer och samhällen behöver stärka vår motståndskraft och anpassningsförmåga.

Begreppet resiliens används för att beskriva förmågan till återhämtning och förmågan att klara av förändringar. Resiliens är en nyckel till framgång när det kommer till att hantera klimatförändringarnas effekter, både för individer, på organisationsnivå, i samhället i stort och för ekosystemen.

Alingsås kommun har följande övergripande mål för sitt arbete med klimatanpassning:

Alingsås kommun ska upprätthålla viktiga samhällsfunktioner och god kommunal service till alla invånare i ett föränderligt klimat.

Samhället, dess invånare och ekosystem ska vara resilienta i förhållande till klimatförändringarnas effekter nu och i framtiden.

Det är viktigt att förstå att kommunen har begränsade resurser och rådighet och inte kan göra allt. Till exempel är varje fastighetsägare enligt lag ansvarig för att klimatanpassa sin egendom. Kommunens fysiska åtgärder begränsas därför till fastigheter och mark som kommunen äger. Däremot har kommunen en viktig roll som samordnare och verkar så gott det går för alla invånares bästa. Kommunens insatser handlar också om att sprida kunskap och information för att utveckla och stödja alla samhällsaktörers gemensamma förmåga att hantera klimatförändringarnas effekter. Kommunen ska kontinuerligt bidra till att förebygga allvarliga händelser och ha beredskap för att samordna hanteringen av akuta klimatrelaterade naturkatastrofer.

3. Principer för ett hållbart Alingsås

Klimatstrategin ska genomföras på ett sätt som bidrar till Alingsås policy för hållbar utveckling utifrån FN:s Agenda 2030. Policyn innehåller fem principer för hållbar utveckling som ska tillämpas även i klimatomställningen:

3.1. Långsiktighet

Princip 1: Åtgärder som ger långsiktiga och strukturella förändringar i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning ska väljas i första hand.

Ett vanligt problem i beslutsfattandet är att våra nuvarande system styr mot kortsiktigt tänkande. Resultat som ser bra ut i balansräkningen i ettåriga budgetar blir ofta viktigare än att uppnå hållbarhet på lång sikt. Denna fälla måste undvikas. Att vänta med att agera tills katastrofen är ett faktum blir mycket dyrare än att arbeta förebyggande. Långsiktighet är en viktig princip att ta hänsyn till när åtgärder väljs ut för att genomföra klimatstrategin. Människor som lever idag har ingen rätt att lämpa över problemen på framtida generationer. Vid beslutsfattande behöver vi följa urfolkens exempel och ta hänsyn till vilka konsekvenser som kan uppstå sju generationer framåt.

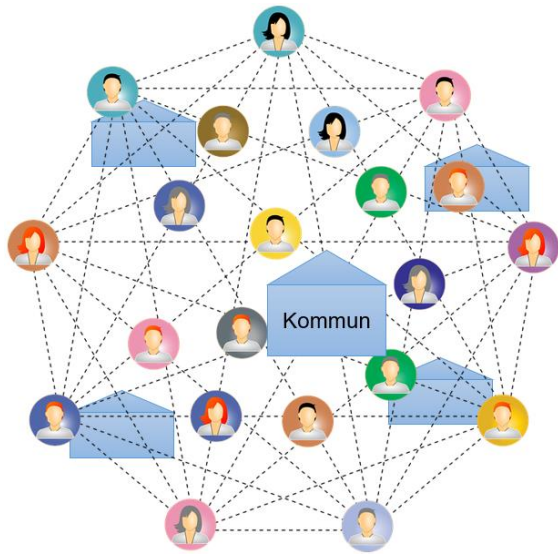
3.2. Helhetsperspektiv

Princip 2: Åtgärder ska planeras ur ett helhetsperspektiv och hänsyn till påverkan även utanför kommunens gränser ska vägas in.

I komplexa frågor är det viktigt att ta hänsyn till en mångfald av perspektiv och försöka skapa överblick och helhet. Synergier och målkonflikter behöver identifieras så att olika åtgärder stöttar varandra istället för att motverka varandra. Klimatanpassningsåtgärder ska till exempel inte förvärra klimatkrisen genom att resultera i onödigt stora ökningar av växthusgasutsläpp. Vår konsumtion orsakar utsläpp i produktionsledet ofta i andra länder. Dessa utsläpp som är osynliga för oss behöver inkluderas i beräkningar, synliggöras och minimeras. När vi agerar lokalt behöver vi tänka globalt.

3.3. Samverkan

Princip 3: Hållbarhetsarbetet utgår från samverkan i kommunens hela organisation – ett Alingsås – och skapar förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling genom att arbeta tillsammans med invånare, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och civilsamhället.

För att klimatarbetet ska leda till faktisk förändring och synliga resultat behövs kunskap, engagemang, vilja och medverkan från alla aktörer i samhället. Ingen kan göra allt men alla har något att bidra med. Alla aktörer behöver hjälpa varandra genom att dela kunskap, idéer, resurser och information.

I komplexa framtidsfrågor är det viktigt att arbeta medskapande för att öka delaktigheten och hitta lösningar som fungerar ur många olika perspektiv för alla intressenter. Alingsås kommun ska samverka både inom kommunen och med externa aktörer såsom näringsliv, föreningar och akademi för att hitta effektfulla vägar till omställning i hållbar riktning.

3.4. Nyttänkande

Princip 4: All verksamhetsutveckling ska gynna en hållbar utveckling för Alingsås kommun och dess invånare. Nya lösningar och idéer bejakas genom att arbetet alltid ska ha ett lärandeperspektiv.

I klimatomställningen kan nya angreppssätt och innovation göra Alingsås till en växtplats för framtidens klimatsmarta produkter och samhällslösningar. Kommunen ska främja nya lönsamma affärslösningar som bygger på att restprodukter ses som resurs för någon annan och leder till cirkulära system. Omvärldsbevakning och modiga beslut är viktigt för att nyttänkande lösningar ska kunna tillämpas både för begränsad klimatpåverkan och klimatanpassning. Ny teknik kopplat till nya värderingar och resurser gör att klimatomställning kan ske väldigt snabbt med stor effekt och exponentiell kraft. Gamla kunskaper från äldre generationer kan återupplivas i en ny kontext och kommunen kan tillämpa nyttänkande idéer som har testats på andra platser. Flexibilitet behövs i en föränderlig värld. Experimentlust bejakas genom att arbetet alltid ska ha ett lärandeperspektiv.

3.5. Kommunikation

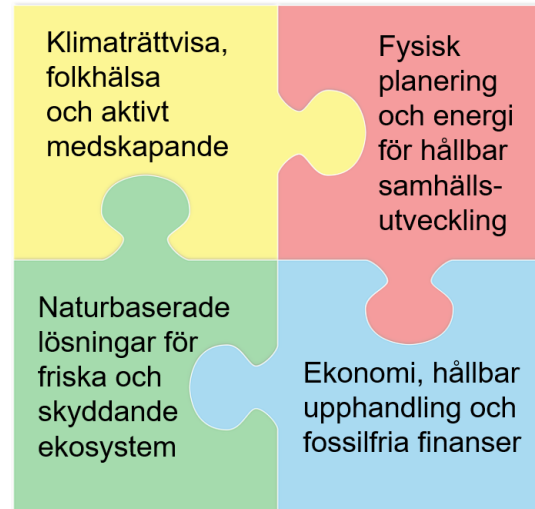
Princip 5: Alingsås kommuns mål för hållbar utveckling ska aktivt kommuniceras både internt och externt.

Kommunikation är ett viktigt verktyg för att sprida goda exempel och inspirera andra, både internt och externt. Alingsås kommun ska dela med sig av sitt arbete med klimatomställning genom att aktivt kommunicera både lärandeprocesser och resultat. Kommunikationen ska ske i flera olika kanaler och med olika metoder för att nå fram till ett brett spektrum av målgrupper med olika utgångspunkter och perspektiv. Kommunikation som engagerar och uppmuntrar till konstruktiv handling ska prioriteras.

4. Strategiska områden

Klimatomställningen behöver genomföras genom många olika åtgärder som sker parallellt inom vitt skilda områden. Olika strategiska förhållningssätt och arbetssätt kompletterar varandra och bidrar till den gemensamma vägen framåt.

Alingsås kommun har identifierat fyra viktiga pusselbitar i klimatomställningen som täcker in alla de 17 globala målen för hållbar utveckling tillsammans. Kommunens olika verksamheter kan välja att utgå från den del av pusslet som bäst stämmer överens med respektive mandat och verksamhetsområde. Det är också bra att kombinera olika strategiska områden och arbetssätt för att nå en helhet.

4.1. Klimaträttvisa, folkhälsa och aktivt medskapande

Klimatfrågan är i grunden en rättvisefråga. Ur ett globalt perspektiv är det ofta de som har bidragit minst till problemet som drabbas allra värst. Även på lokal nivå är de mest sårbara grupperna i många fall mest utsatta. Små barn och äldre drabbas värre av extrema väderhändelser och andra effekter som följer av klimatförändringarna. Människor som lever i ekonomisk utsatthet har begränsade möjligheter att välja hållbar konsumtion och har mindre motståndskraft mot sociala och ekonomiska katastrofer. För att möjliggöra en rättvis klimatomställning behöver sådana klyftor överbryggas.

Riktlinjer för barnkonventionen i Alingsås kommun ska följas i arbetet med klimatomställning. I barnkonventionens sjätte artikel står det att "Barn har en inneboende rätt till livet och ska säkerställas överlevnad och utveckling". Barnens framtid påverkas av dagens beslut och får därför ett särskilt fokus. Klimatförändringarnas konsekvenser, som kommer att öka i intensitet och omfattning, kommer märkbart att påverka barns möjligheter till liv, överlevnad och utveckling. I Alingsås ska barn och unga aktivt involveras i utvecklingsfrågor så att deras idéer om hur kommunen kan utvecklas hållbart tas tillvara. Kommunen har ett ansvar att fånga upp och kanalisera den unga generationens kreativitet, nyfikenhet och handlingskraft för positiv förändring. Alla barn och ungdomar som växer upp i Alingsås kommun ska få

goda kunskaper om klimatutmaningen. De ska ges möjlighet att bidra aktivt till omställningen för en hållbar framtid både genom skolan och på fritiden.

Ett föränderligt klimat kan göra det svårare att uppnå sociala hållbarhetsmål som jämställdhet, ingen fattigdom, ingen hunger, god hälsa och välbefinnande. Den svenska folkhälsan förväntas påverkas av klimatförändringarna på en rad olika sätt utifrån både fysiska och psykiska aspekter. I ett förändrat klimat kan pollensäsongen förlängas, inomhusluften försämrats och skadedjur och pandemier bli vanligare. Klimatoro och ångest i samband med långdragen ovisshet och plötsliga förändringar är också en stor utmaning.

Fastighetsägare och andra behöver informeras om behovet av klimatanpassning och vad de kan göra för att skydda sin egendom, för att inte drabbas onödigt hårt. Äldreboenden och olika typer av serviceverksamhet inom kommunen behöver förberedas för att kunna möta förändringar och ta vara på möjligheter i omställningen.

Andra länder förväntas drabbas snabbare och hårdare av klimatförändringarna, vilket bland annat kan innebära att en ny kategori flyktingar uppstår. När klimatflyktingar som målgrupp söker sig till Sverige behöver de tas omhand på bästa sätt. Genomförande och globalt partnerskap är viktigt för att begränsa problemen i andra delar av världen som på sikt kommer att påverka även oss.

Utbildning, folkbildning, medborgardialog och informationsinsatser för alla åldrar och målgrupper är viktiga verktyg i klimatarbetet. Kommunen ska flera gånger om året arrangera dialoger, event och aktiviteter om klimat riktade till allmänheten. Möjligheter till medskapande av lösningar leder till aktivt hopp och handlingskraft. Samverkan och engagemang är en viktig nyckel för att lyckas med en socialt hållbar och rättvis klimatomställning.

4.2. Fysisk planering och energi för hållbar samhällsutveckling

Fysisk planering är ett av kommunens viktigaste verktyg för att skapa hållbara städer och samhällen. Översiktsplan och detaljplaner behöver skapa strukturer för att minska klimatpåverkan och anpassa samhället till ett förändrat klimat. För invånarna ska det vara lätt att göra rätt. Underhåll av befintlig byggnation och allmänna platser är viktigt för att skapa och bibehålla fredliga och inkluderande samhällen i en föränderlig tid.

Hållbar fysisk planering skapar ramar för att utveckla energi- och transportsnåla samhällen som främjar hållbara livsstilar. I Sverige har kommunerna en nyckelroll i klimatomställningen inte minst genom ansvaret för fysisk planering, byggnation, drift och underhåll.

Behovet av klimatanpassning och relaterade åtgärder ska vägas in och integreras efter hand i allt planeringsarbete, liksom fysiska åtgärder som ger utsläppsreducerande effekt. Hållbarhetskompetens ska finnas med genom hela planprocessen.

Alingsås kommun ska vara nytänkande i samhällsutvecklingen och skapa förutsättningar för klimatsmarta miljöer och flöden med grön infrastruktur och tätortsnära skogar. Genom att bland annat underlätta för levande lokalsamhällen kan kommunen främja klimatsmarta livsstilar. Hela samhället, stad såväl som landsbygd, ska bidra till klimatomställningen. Hållbar markanvändning innebär att naturmiljöer och ekosystem behöver bevaras och ges plats att växa och frodas. Alingsås värdefulla areal av skog och jordbruksmark är nyckel till att kunna uppnå målet att bli en klimatpositiv kommun 2050.

Alingsås kommun ska bidra till Sveriges mål om 100 procent förnybar energiproduktion. Kommunen ska främja olika typer av förnybara energiformer inom det geografiska området. Kommunen som organisation ska vara en mikroproducent av förnybar el genom att solceller installeras på taken till kommunala fastigheter när så är lämpligt. Energi som köps in av kommunens verksamheter (el, värme, bränsle och kyla) ska vara miljömärkt och 100 procent förnybar. En så stor andel som möjligt av energiproduktionen ska ske lokalt.

4.3. Naturbaserade lösningar för friska och skyddande ekosystem

Klimatförändringarna sker i allt snabbare takt och har blivit ett hot mot den biologiska mångfalden. Beroendet är ömsesidigt mellan klimat, biologisk mångfald och människor. FN:s klimatpanel IPCC har identifierat att det viktigaste mänskligheten kan göra för att mildra effekterna av klimatförändringarna är att skydda och återställa ekosystem i stor skala. Fungerande och starka ekosystem behövs för att skapa ett motståndskraftigt samhälle. För att klara klimatomställningen behöver människor på alla nivåer jobba med naturen istället för emot den. Naturen kan vara vår räddare, men bara om vi främjar naturens rättigheter och ger den utrymme att rädda sig själv först. Kommunen ska bidra till att stärka ekosystemen och skydda den biologiska mångfalden.

Ett viktigt komplement till att minska växthusgasutsläppen är att jobba med inlagring av kol. En kolsänka är en funktion eller process där koldioxid binds som kol och lagras under lång tid, i allt från ett decennium till tusentals år. Förenklat kan man säga att det handlar om att koldioxid binds in i växter, tas upp direkt ur luften eller ur rökgaser, löses upp i vatten eller binds in vid vittring av mineraler i berggrunden. I Alingsås ska naturliga kolsänkor bibehållas, förstärkas och skapas genom naturvårdsinsatser som också främjar biologisk mångfald. På så sätt skapas positiva synergieffekter mellan klimatstrategin och andra styrdokument, som till exempel naturvårdsprogrammet och dagvattenstrategin.

Exempel på lämpliga naturbaserade åtgärder i klimatomställningen är att skapa hållbara dagvattenlösningar, att behålla och restaurera våtmarker, odla vall, gräva ner biokol, bevara skogar eller bedriva hyggesfritt skogsbruk. Friluftsområden i form av skogar, lummiga parker, dammar och sjöar är effektiva kolsänkor samtidigt som de mildrar klimatiförändringarnas effekter genom att ta hand om vatten och hålla kvar det i landskapet. Behovet av att behålla och utöka naturområden är stort för att få en positiv påverkan på klimatet. Kommunen ska öka kunskapen både inom organisationen och bland invånarna om naturens olika värden, bland annat genom att sprida information till privata markägare om hur de kan bidra till klimatanpassning och motverka klimatiförändringar med naturens hjälp.

Kommunen är en viktig aktör när det gäller hållbar markanvändning, både som markägare och tillståndsgivare. Träd och grönytor i staden är viktiga naturbaserade lösningar för att leda bort vatten vid översvämning, motverka erosion med sina rotsystem och skapa skugga vid värmebölja. Kommunens avfallshantering behöver fungera och förorenade områden saneras för att säkra rent vatten som en förutsättning för allt liv.

4.4. Ekonomi, hållbar upphandling och fossilfria finanser

Klimatomställning kostar pengar, men det är mer ekonomiskt att agera nu än att vänta in katastroferna. Klimatrelaterade skador på infrastruktur och egendom kan bli stora och dyra i framtiden och detta ska förhindras i tid. Det förebyggande arbetet både för att begränsa klimatpåverkan och anpassa kommunen till kommande klimatiförändringar är av största vikt.

Förutom att tillsätta skattemedel för klimatåtgärder kan kommunen söka ekonomiska bidrag och externa medel. Flera myndigheter och aktörer stöttar klimatomställningen i kommuner ekonomiskt, så det är viktigt att avsätta tid och skapa förutsättningar för att nyttja sådana möjligheter.

Alingsås kommun har medel placerade i fonder och påskyndar klimatomställningen genom att satsa på fossilfria finanser. Att investera fossilfritt handlar om att förflytta kapital i en mer hållbar riktning och tillföra kapital till de bolag som verkar för att nå målen i FN:s Parisavtal och Agenda 2030. Finansriktlinjer för Alingsås kommunkoncern reglerar placeringar. Kommunens placeringar ska löpande följas upp så att hållbarhetskraven som ställs genom riktlinjerna följs.

Offentlig upphandling är ett kraftfullt styrmedel i klimatomställningen. Kommuner kan påverka genom konsumentmakt. Genom tydlig efterfrågan på klimatsmarta varor och tjänster påskyndas omställningstakten i produktion och utbud. När Alingsås kommun upphandlar service och tjänster är det extra viktigt att driva på leverantörernas

miljömedvetenhet och klimatomställning, både genom kravställning, uppföljning av kraven och samverkan. Kommunens upphandlare ska ha god hållbarhetskompetens och ett nära strukturellt samarbete med miljö- och klimatstrategen. Kommunen ska analysera inköpsens klimatpåverkan, ställa miljö- och klimatrelaterade krav i alla upphandlingar och följa upp så att kraven efterlevs.

Alingsås kommun ska främja ekonomisk hållbarhet genom att verka för anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, hållbar industri, innovationer och infrastruktur, minskad ojämlikhet och hållbar konsumtion och produktion. Det näringslivsstrategiska programmet beskriver hur Alingsås kommun ska arbeta med strategiska näringslivsfrågor på ett långsiktigt, målinriktat och konkret sätt. Näringslivsarbetet ska genomföras på ett sätt som bidrar till hållbar klimatomställning.

5. Fokusområden för begränsad klimatpåverkan

Klimatprogrammet för begränsad klimatpåverkan i Alingsås innehåller samma fyra fokusområden med tillhörande satsningar som den regionala kraftsamlingen "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om".

Genomförandet anpassas till Alingsås lokala kontext.

	FOKUSOMRÅDE 1 Hållbara transporter <ul style="list-style-type: none">• Klimatsmart vardagsresande där fler väljer gång, cykling och kollektivt resande• Accelererad omställning till fossilfria fordon• Effektiva godstransporter• Klimatsmarta möten och semestrar
	FOKUSOMRÅDE 2 Klimatsmart och hälsosam mat <ul style="list-style-type: none">• Minskat matsvinn• Främja hållbart lantbruk• Mer vegetariskt på tallriken
	FOKUSOMRÅDE 3 Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster <ul style="list-style-type: none">• Större marknad för biobaserade material och drivmedel• Tjänster och cirkulära varor• Design för en hållbar livsstil
	FOKUSOMRÅDE 4 Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler <ul style="list-style-type: none">• Flexibla och klimatsmarta bostäder och lokaler• Effektiv och klimatsmart renovering

5.1. Hållbara transporter

Klimatsmart vardagsresande där fler väljer gång, cykling och kollektivt resande

Kommunens anställda och förtroendevalda ska i så stor utsträckning som möjligt använda hållbara transportmedel i tjänsten/uppdraget, i linje med Alingsås riktlinjer för tjänsteresor. Även klimatsmarta pendlingsresor till och från arbetet ska uppmuntras.

Samhällsplaneringen ska vara hållbar så att gång, cykling och kollektivt resande gynnas inom Alingsås tätort, mellan övriga orter i kommunen och till grannkommunerna. Kommunens insatser för cykling ska mätas och följas upp för ständig förbättring. Kollektiva trafiklösningar ska göras så tillgängliga som möjligt både i staden och på landsbygden.

Accelererad omställning till fossilfria fordon

Elektrifiering och utbyggnad av laddinfrastruktur ska gynnas i Alingsås kommun, liksom biogas och andra fossilfria bränslen. Den kommunala fordonsflottan ska bli helt fossilbränslefri. Målet gäller både personbilar, arbetsmaskiner och andra fordon som ägs eller leasas av kommunen.

I upphandlingar av varor och tjänster som kräver omfattande transportarbete ska successivt strängare klimatkrav ställas på transporterna, med målet att alla samhällsbetalda transporter ska vara fossilfria senast 2030.

Kommunen ska samverka med näringsliv och andra aktörer för att skapa förutsättningar för omställning till fossilfria fordon i samhället i stort.

Effektiva godstransporter

Alingsås kommun ska minska behovet av godstransporter för kommunens verksamheters räkning genom bättre planerad logistik.

Kommunen ska samverka med näringslivet för att få till stånd effektivare godstransporter och ett nytänkande transportsystem.

Klimatsmarta möten och semestrar

Kommunen ska möjliggöra distansarbete och resfria möten med hjälp av digitala verktyg. Tjänsteresor som ändå görs ska ske med det mest klimatsmarta tillgängliga transportmedlet.

Alingsås kommun ska utveckla och marknadsföra hållbar turism och lokal besöksnäring som tar god ekologisk hänsyn genom hela upplevelsen.

5.2. Klimatsmart och hälsosam mat

Minskat matsvinn

Genom hållbar upphandling, samverkan och pedagogiska insatser ska Alingsås kommun bidra till att minimera matsvinnet i alla offentliga måltider, inklusive kökssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn.

Kommunen ska samarbeta med externa aktörer för minskat matsvinn. Detta inkluderar att sprida kunskap om metoder för att minimera matsvinnet till det lokala näringslivets restauranger, livsmedelsbutiker och kommuninvånare.

Främja hållbart lantbruk

Alingsås kommun ska främja hållbar matproduktion både inom kommunens gränser och på andra platser.

För att säkra framtida hållbar livsmedelsförsörjning och ekosystemtjänster ska brukningsvärd jordbruksmark bevaras i linje med kommunens översiktsplan.

När jordbruksmark arrenderas ut ska kommunen främja klimatsmart markanvändning, hållbar livsmedelsproduktion och ökad kolinlagring i marken.

Mer vegetariskt på tallriken

En klimatsmart kosthållning innebär ett ökat fokus på råvaror med litet klimatavtryck, som till exempel basvaror från växtriket. Konsumtion och produktion av miljö- och klimatvänliga råvaror och rätter ska främjas lokalt.

Mat som serveras av kommunen ska vara hälsosam, näringsrik, säsongsbaserad samt gynna biologisk mångfald. Kommunen ska minska klimatpåverkan från offentliga måltider i alla verksamheter. Menyer för minskade växthusgasutsläpp ska tydligt efterfrågas vid upphandling av kost på entreprenad. Vegetariska alternativ ska alltid erbjudas.

Närproducerade och ekologiska råvaror av hög kvalitet ska prioriteras. Svenska råvaror ska användas i möjligaste mån, med fokus på inköp från lokala livsmedelsproducenter.

5.3. Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster

Större marknad för biobaserade material och drivmedel

Kommunens verksamheter ska minska inköpen av fossilbaserade engångsprodukter, till förmån för flergångsartiklar och produkter av hållbara biobaserade, förnybara eller återvunna material.

Genom ökad efterfrågan på bioplaster, förnybara textilfiber och andra hållbara naturbaserade produkter kan marknaden växa för klimatsmarta material.

Tjänster och cirkulära varor

Alingsås kommun ska arbeta systematiskt med att möbler, kläder, datorer, mobiler och andra produkter som används i kommunala verksamheter ska få en lång livslängd. Konsumtionen av nya varor ska minska. Produkter som köps in ska vara lätta att återanvända, materialåtervinna eller energiutvinna.

Kommunen ska i samverkan med andra aktörer underlätta utvecklingen av delningsekonomi. Hållbara tjänster ska ge invånarna möjlighet att låna eller hyra produkter istället för att köpa.

Kommunen ska bidra till att förstärka en cirkulär ekonomi. Det lokala näringslivet ska stöttas i att utveckla industriell symbios, vilket innebär att skapa en större grad av cirkularitet även under produktionen, så att avfall inte existerar utan ses som råvara för någon annan.

Design för en hållbar livsstil

Utifrån ett invånarperspektiv ska kommunen främja design för hållbara livsstilar. Det klimatsmarta och goda livet ska vara tillgängligt för alla, oavsett vem man är och vilka resurser man har.

Alingsås kommun ska underlätta tillgången till klimatsmarta lösningar som blir det mest attraktiva valet i vardagen.

Beteendeförändringar för klimatomställning ska uppmuntras med hjälp av designmetodik. Fysisk planering ska göra det möjligt att leva ett gott och hållbart liv i ett fossilfritt samhälle.

5.4. Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler

Flexibla och klimatsmarta bostäder och lokaler

Kommunen ska minska klimatbelastningen över livscykeln vid byggnation. Beständiga naturmaterial är att föredra framför fossilbaserade material.

Nybyggnation ska vara anpassningsbar för att möta klimatförändringar och människors ändrade behov.

Kommunen ska arbeta systematiskt för att minska energianvändningen i kommunala verksamheter såväl vid nybyggnation som i befintliga byggnader. Lokal produktion av förnybar energi ska främjas till exempel genom solceller på tak.

Vid försäljning av mark eller markanvisning ska miljömässigt hållbart byggande vara ett viktigt kriterium. Kommunen ska samarbeta med näringslivet för att skapa förutsättningar för nya byggmaterial och metoder.

Kommunala lokaler ska användas effektivt och samnyttjas mellan olika verksamheter.

Effektiv och klimatsmart renovering

Kommunen ska kartlägga nytta och kostnad för renoveringsåtgärder och investera i energieffektivisering. Material ska återvinnas eller återbrukas där så är möjligt vid ombyggnader och renoveringar av kommunägda lokaler och bostäder.

Information om effektiv och klimatsmart renovering ska vara tillgänglig på kommunens hemsida. Informationen ska spridas aktivt i samband med att bygglov beviljas för ombyggnad eller tillbyggnad.

Kommunens invånare ska erbjudas kostnadsfri energi- och klimatrådgivning och stöd för klimatsmart renovering.

6. Fokusområden för klimatanpassning

Klimatanpassning handlar om att rusta samhället för att klara av klimatrelaterade tillstånd och kriser såsom skyfall, översvämningar, värmeböljor etc. Klimatanpassning sker dels genom att anpassa den fysiska miljön och dels genom att förbereda olika samhällsfunktioner, aktörer och privatpersoner på ändrade förhållanden och kriser. Att känna till riskerna och vidta åtgärder kan medföra både en generellt bättre beredskap och även stora kostnadsbesparingar.

För Alingsås kommun är det viktigt att ta stöd av myndigheter och utbyta erfarenheter med andra för att lyckas med klimatanpassning. Länsstyrelsen i Västra Götaland har vägledning för kommuner och Göteborgsregionen har ett klimatanpassningsnätverk. En nationell strategi för klimatanpassning skapar en strukturerad, sammanhållande ram för det gemensamma arbetet i Sverige.

6.1. Skyddsvärda samhällsfunktioner

Alingsås kommun har identifierat att bebyggelse, infrastruktur, natur- och kulturmiljö, näringsliv och människors hälsa hotas av klimatförändringarna och behöver skyddas mot konsekvenserna av extrema väderhändelser som inträffar i eller påverkar Alingsås.

Fokusområden klimatanpassning

Följande ska skyddas mot konsekvenserna av översvämning, skyfall, värmebölja, andra extrema väderhändelser och långsiktiga klimatförändringar som inträffar i eller påverkar Alingsås:

BEBYGGELSE

- Befintlig bebyggelse
- Nybyggnation
- Planering och bygglov
- Samhällsviktig verksamhet

INFRASTRUKTUR

- Vägar och transporter
- Järnväg och tågtrafik
- Dagvatten/VA
- Dricksvattenförsörjning
- Fjärrvärme/fjärrkyla
- Elsystem och nätproduktion
- Internettillgång
- Dammar, broar, konstruktioner

NATUR- OCH KULTURMILJÖ

- Biologisk mångfald
- Ekosystemtjänster
- Landekosystem
- Vattenmiljöer
- Våtmarker
- Kulturmiljö

NÄRINGS LIV

- Skogsbruk
- Jordbruk, växtodling och djurhållning
- Hantering av miljöfarlig verksamhet
- Hantering av förorenade områden
- Turism och friluftsliv
- Import och export

MÄNNISKORS HÄLSA

- Folkhälsa
- Sårbara grupper
- Service- och omsorgsverksamhet
- Temperatur- och luftkvalitet
- Livsmedelstillgång
- Mänskliga rättigheter

6.2. Helhetsgrepp vatten och översvämning

Klimatförändringarna har en stark koppling till förändringar i vattnets kretslopp, vilket gör att klimatkrisen på flera sätt är en vattenkris. I Alingsås kommun förväntas mer nederbörd leda till kraftiga skyfall, höga flöden i vattendrag och återkommande översvämningar.

Alingsås är utpekad som en extra sårbar riskkommun när det gäller översvämningar. Länsstyrelsen i Västra Götaland har därför tagit fram en riskhanteringsplan i enlighet med EU:s översvämningsdirektiv som behandlar översvämning från Säreån i delar av Alingsås tätort. Bedömningen är att en översvämning vid beräknat högsta flöde (BHF) i Säreån kommer att få omfattande konsekvenser i Alingsås tätort.

Översvämningsrisker på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag finns även i andra delar av Alingsås kommun. Att skydda de mindre orterna i kommunen ska prioriteras på samma sätt som i staden Alingsås. De karteringar för skyfall och höga flöden som har tagits fram ska finnas tillgängliga både för tjänstepersoner och för allmänheten och det ska finnas goda förutsättningar att förstå och använda underlagen. Kommunen ska stötta företag, privatpersoner och andra aktörer att förstå vilket ansvar och möjligheter de har att skydda sin egendom genom att förebygga risker och genomföra åtgärder. Fastigheter i översvämningsområdet behöver klimatsäkras och nybyggnation bör avrådas i de värst drabbade områdena.

Alingsås kommun har en dagvattenplan som består av en dagvattenstrategi, riktlinjer och åtgärdsplan. Alingsås dagvattenhantering ska vara långsiktigt hållbar och bidra till rena och livskraftiga sjöar och vattendrag, samt berika Alingsås boende- och livsmiljöer.

I princip allt dagvatten förorenas på sin väg genom bebyggda områden. Vid översvämning blir vattenflödet så stort att det inte får plats i dagvattenledningar och diken, vilket gör att föroreningar spolas med och riskerar att spridas till sjöar och vattendrag som i vissa fall är våra dricksvattentäkter. Rent vatten är en livsviktig resurs och kontaminering måste undvikas. Genom att ha färre hårdgjorda ytor och fördröja dagvattnet exempelvis i diken och dammar minskar både översvämnings- och föroreningsrisken. Fastighetsägare ansvarar för dagvatten från sin tomt.

Samtidigt som extrema regn blir mer frekventa blir också längre torrperioder vanligare, vilket innebär att mindre regn infiltrerar ned i marken. Detta medför risk för att grundnivåer sjunker, vilket kan medföra sättningar och skador på byggnader eller brister i vattenförsörjning som kan drabba enskilda, jordbruk och industri. För att undvika olika typer av vattenrelaterade problem krävs ett helhetsgrepp om vattenfrågan. Vattensamordningsgruppen i Alingsås kommun har en viktig roll i klimatanpassningsarbetet.

6.3. Beredskap för värme och torka

Värmeböljor kommer att bli vanligare och förväntas pågå allt längre i Alingsås. Höga temperaturer innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor, djur och ekosystem. Svaga grupper i samhället, som små barn, äldre och sjuka, påverkas extra hårt. För att minska negativa effekter av värme behöver både bebyggelse, krisberedskap och rutiner förändras. Privatpersoner, företag och andra aktörer ansvarar för att anpassa sina bostäder, lokaler, egendom, mark och verksamheter.

Kommunens fastighetsbolag behöver ta en aktiv roll i klimatanpassningsarbetet. Olika lokaler klarar värmeböljor olika bra. Anpassningsåtgärder går inte att kopiera rakt av mellan olika byggnader. Behoven varierar också mellan olika användningsområden för bostäder och lokaler. Dialog mellan fastighetsägare och hyresgäster är viktigt för att identifiera vad som behöver göras och var ansvaret ligger.

Service- och omsorgsverksamhet behöver se över vilka rutiner som finns för att hantera extrema temperaturer och värmeböljor. Riktlinjer för värmebölja behöver spridas så att all berörd personal vet om vad som ska göras. Måltidsverksamheten kan behöva anpassa menyerna för mer vatteninnehåll i maten.

Grönska i staden är en viktig klimatanpassningsåtgärd som mildrar de negativa effekterna av värmebölja. Träd skuggar och behåller vatten i landskapet.

Torka kan leda till problem för jordbruket och hobbyodlare. Risken för brand i skog och mark höjs, vilket innebär beredskap för Räddningstjänstförbundet.

6.4. Anpassning till övriga klimatrisker

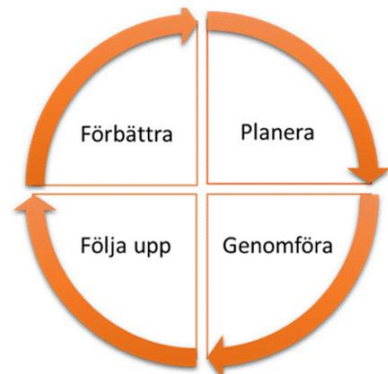
I Sveriges nationella strategi för klimatanpassning lyfts särskilt prioriterade områden att arbeta med fram. Förutom vatten och värme gäller det ras, skred och erosion som hotar samhällen, infrastruktur och företag. Bland klimateffekterna finns även en ökad förekomst av skadegörare och sjukdomar samt invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter. Det behöver också finnas beredskap för klimatpåverkan på inhemsk och internationell livsmedelsproduktion och handel.

När andra delar av världen drabbas av extrema väderhändelser i klimatkrisens spår kan det få stora konsekvenser även för oss i Sverige och Alingsås. Det säkerhetspolitiska läget kan rubbas på olika sätt och det kan uppstå matbrist, energikris, vattenkonflikter eller andra allvarliga situationer. Stora grupper av människor kan tvingas lämna sina hem och bli klimatflyktingar.

Det är viktigt att ständigt omvärldsbevaka och ha beredskap för att hantera olika typer av klimatrelaterade risker. Kommunens säkerhetsorganisation behöver ta akuta klimathot i beaktande samtidigt som det förebyggande arbetet behöver stärkas. Kommunens totala kompetens på klimatanpassningsområdet ska höjas och spridas till fler medarbetare. Alla förvaltningar och bolag behöver ta ansvar för att hantera effekter som berör deras verksamhet.

7. Genomförande och uppföljning

Ansvar för genomförandet av klimatstrategin fördelas på alla kommunens nämnder, bolag och förbund. Kommunstyrelsen ansvarar för att koordinera arbetet strategiskt, men alla verksamheter inom kommunen ska integrera och följa upp klimatarbetet inom ordinarie styrning och ledning. Klimatomställning ska vara en självklar del av kommunens hållbarhetsarbete och ska genomsyra all verksamhet som en del av organisationens DNA.

Klimatåtgärder fastställs i handlingsplaner som behåller sin relevans genom att aktualiseras och uppdateras oftare än den övergripande klimatstrategin. Miljö- och klimatstrategen och kommunledningskontoret har en ledande och stödjande roll i arbetet med att identifiera lämpliga klimatåtgärder och sammanställa handlingsplaner för klimatanpassning och begränsad klimatpåverkan, i nära samarbete med alla som berörs.

Uppföljningen av klimatarbetet sker årligen. Utsläppen av växthusgaser jämförs med Alingsås rättvisa utsläppsutrymme i linje med FN:s Parisavtal. Målen i klimatstrategin följs upp med tillgängliga data. Vart fjärde år görs en djupare analys i ett speciellt klimatbokslut, som en integrerad del av kommunens Agenda 2030-redovisning och hållbarhetsbokslut. Nämndernas/förvaltningarnas klimatarbete redovisas och följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning, där det framgår vilka åtgärder som har genomförts samt hur det har bidragit till målsättningarna i klimatstrategin.

Kommunen ska samarbeta med näringsliv, akademi och civilsamhälle för att utvärdera, utveckla och förbättra kommunens klimatarbete. Det är ett sätt att öka samverkan och tillsammansanda för en lyckad klimatomställning i Alingsås.